

PAPERS ARRACONATS:

ara PUIG i FERRATER

TERESA CABRÉ MONNÉ

Entré els anys 1901 i 1902 trobem a la "Revista del Centre de Lectura" quatre publicacions que Joan Puig i Ferrater féu abans de marxar per primer cop a França. Són unes primícies literàries de l'obra de J. Puig. A través d'elles es pot conèixer la pertinença d'aquest autor al corrent modernista. La finalitat d'aquestes ratlles serà analitzar les col·laboracions a la "Revista del Centre de Lectura" per tal de localitzar-hi els elements que Joaquim Molas, al número de "Serra d'Or" del desembre de 1970, assenyala com a característiques. (V.)

Molas situa el període modernista entre els anys 1890 i 1910. La primera dècada forma en literatura un moviment marginat, mentre que la segona representa la cultura establerta.

Les constants d'aquest moviment són: *Sacralització de l'art*. Converteixen l'art en una religió i l'artista en el seu sacerdot. Des d'ella ataquen la societat burgesa i se'n defensen. Agafen la teoria del Geni, del Superhome, el qual identifiquen amb el poeta. Aquest ha d'ésser *individualista i irracionalista*. No ha d'actuar segons una anàlisi científica de les coses sinó per visions sintètiques. Descriuen el món tal com el veuen, no pas com és realment. L'individualisme porta a la *intimitat*, i aquesta a la fantasia. Mitjançant aquest art de la fantasia, els artistes, com a nous messias es proposen de *regenerar la societat a través de l'art*. Els personatges literaris són *independents, exquisits i aristocratitzants* com l'ideal que els mateixos artistes persegueixen. Com a rebuig de la societat industrial agrupada a les grans ciutats, *descobreixen el paisatge i la població rural com a tema literari*.

Centrant-nos en Joan Puig i Ferrater, notem que a partir de 1897 es relacionà fortament amb el grup que s'aplegava a la llibreria "La Regional", del carrer de Jesús, a l'entorn de Cosme Vidal "Josep Aladern". S'hi féu amic d'Hortensi Güell, Michel Ventura, Plàcid Vidal i Antoni Isern. I allí és on sentí parlar de Rusiñol i Maragall i on s'inicià en la ideologia modernista a la qual ell per temperament seguirà fidel tota la seva vida.

Si el contacte amb els modernistes de ca l'Aladern començà el 1897, el 1900, quan inicia les col·laboracions a la "Revista del Centre", Puig i Ferrerter ja és un modernista format, i per tant podem pensar que les seves obres contenen moltes de les constants abans esmentades.

La primera d'aquestes col·laboracions (Año I - Reus 1.º de abril 1901), "La Cambra del Retrato", és un conte dialogat en prosa. El "Retrato" és la imatge de la seva estimada morta.

L'any següent publica a la Revista del 1.er de febrer de l'any 1902 un poema sense títol en el qual la imatge de la font de la Ventura representa la sacralització de l'art.

En el número del 15 de febrer del mateix any trobem "Els goigs reals", poema en tercera persona, on les formes poètiques de la imaginació representen l'única realitat per al poeta.

"El demà", escrit el 1900 a la Selva i publicat a la Revista del primer d'abril de 1902 és un poema d'esperança.

La poesia de Puig i Ferrerter és irregular, els versos no segueixen sempre les normes clàssiques; la rima és generalment assonant. Això respon a la voluntat dels modernistes de no subjectar-e a cap norma.

Escriu amb l'ortografia que Michel Ventura va establir i que adoptaren els modernistes de Reus. És una ortografia feta sense massa rigor: suprimeixen la o final, adapten mots del castellà segons una etimologia feta per ells mateixos.

Puig i Ferrerter creu en la sacralització de l'art i dona una imatge de "la cambra del retrato" com si fos un temple.

*Hi havia dibuixos de flors que exhalaven olor de
puresa, de sofriment, de bondat, d'amor... unes olors
més suaus i més penetrants a l'ànima, que la dels cla-
vells i altres flors enceses i violades de la finestra.*

(I - P. 13.)

I en un altre poema el trobem sota la imatge de la font de la Ventura, que només reconforta a aquell que hi va amb fe.

*Mes cal anar-hi amb fe que el que menteixi
aquell que no sentint el ver amor
emprenqui nostra via
la font de la Ventura
li negarà sa doll.*

(II - P. 30.)

Aquesta ventura és la felicitat que proporciona l'art, felicitat que es nega a aquells que no senten cap atracció o amor per a ell, com és ara la gran majoria de la societat. La font de la Ventura és el santuari al qual només arriba l'artista.

Però Puig i Ferrer es mostra optimista perquè creu que l'artista té unes certes possibilitats de regenerar la societat.

*El demà és illusió i és esperança
el sol que va a ponent és enyorança
no et deixis posseir d'enyorament
que després d'una posta o agonia
ve l'albada de llum i d'alegria
a refrescar el cor tendre del jovent.*

(IV. - P. 63.)

Les visions i els somnis tenen un paper principal en aquests poemes.

*Oh! quin somni més dolç!... entre ginestes
veia avançar gentil la seva aimada
com visió esplendent, per la bardissa
que se li obria arreu florida i blana.*

(III. P. 38-39.)

Somni que més tard el poeta contraposa amb la realitat per manifestar la superioritat de la illusió sobre la raó.

*---Oh! miserable joia de la vida!...
Què ets davant la illusió, que la nostra ànima
no troba en el real mai prou bella
que li despertí el goig que ella es forjava?*

(III. - P. 38-39.)

Les constants de subjectivisme i intimitat són ben patents a la "cambra del retrato".

*---D'aquell dia ençà que la porto impresa a l'ànima,
és un full del llibre de la vida que no s'esborrarà mai, és
una tristesa poètica de les que queden, de les que més tard
inspiren les notes més sentides.*

Puig i Ferrer se serveix del seu coneixement del camp tant per al lèxic com per a la formació d'imatges i comparacions literàries.

*---Somniava que jeia a la fresca ombra
d'una immensa pineda verdejanta...*

(III. - P. 38-39.)

O a la "cambra del retrato":

*---...i el sol que s'enfonsava lentament a dalt la serra,
espargia els darrers llagrimalls de llum malaltissa que
daurava suaument la nostra cambra.*

(I. - P. 23.)

Aquí també compara la vida humana amb la vida i canvis que sofreix la naturalesa.

---*La seva vida era una tarda de novembre, serena, brillant d'hermosura fins a l'hora de la mort i com una posta de sol de novembre va morir.*

(I. - P. 23.)

Personatges independents, exquisits i aristocratitzants es mouen entre els seus poemes com a "la cambra del retrato".

---*...i tan alta, tota vestida de negre, era hermosament majestuosa amb la majestat del dolor, amb l'hermosura de la tristesa... La mare plorava... Ells ulls de las mares no s'assequen mai.*

(I. - P. 23.)

També en "Els goigs reals":

---*Ja la veu davant seu; és més hermosa que quan la té al costat seguida a taula; el llavi d'ella sent sobre son llavi i sent dolçor de mel que arriba a l'ànima.*

(III. - P. 38-39.)

Joan Puig i Ferrer no torna a col·laborar a la Revista del Centre fins l'any 1910 al número 3 (Athenaeum). Hi publicà un poema, "Flamas en l'ombra", dedicat a Jaume Aiguader on continua abocant la temàtica modernista. (VI.)

Els poemes de Puig i Ferrer a la "Revista del Centre de Lectura" donen una perfecta idea de la participació d'aquest autor al moviment literari del seu temps i, alhora, de la seva estreta vinculació a la terra d'on era fill.

BIBLIOGRAFIA:

- «REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA» (segunda época). I- III- 1901 i 15- IX- 1904.
I.—«*La Cambra del Retrato*», n.º 3. P. 23. Año I.
II.—X n.º 23. P. 30. Año II.
III.—«*Els goigs reals*». N.º 24. P. 38-39. Año II.
IV.—«*El demà*». N.º 27. P. 63. Año II. La Selva, 1900.
V.—«SERRA D'OR». Decembre, 1970.
VI.—«ATHENAEUM», «*Flamas en l'ombra*». La Selva, 1910. Año I. N.º 3. P. 38.